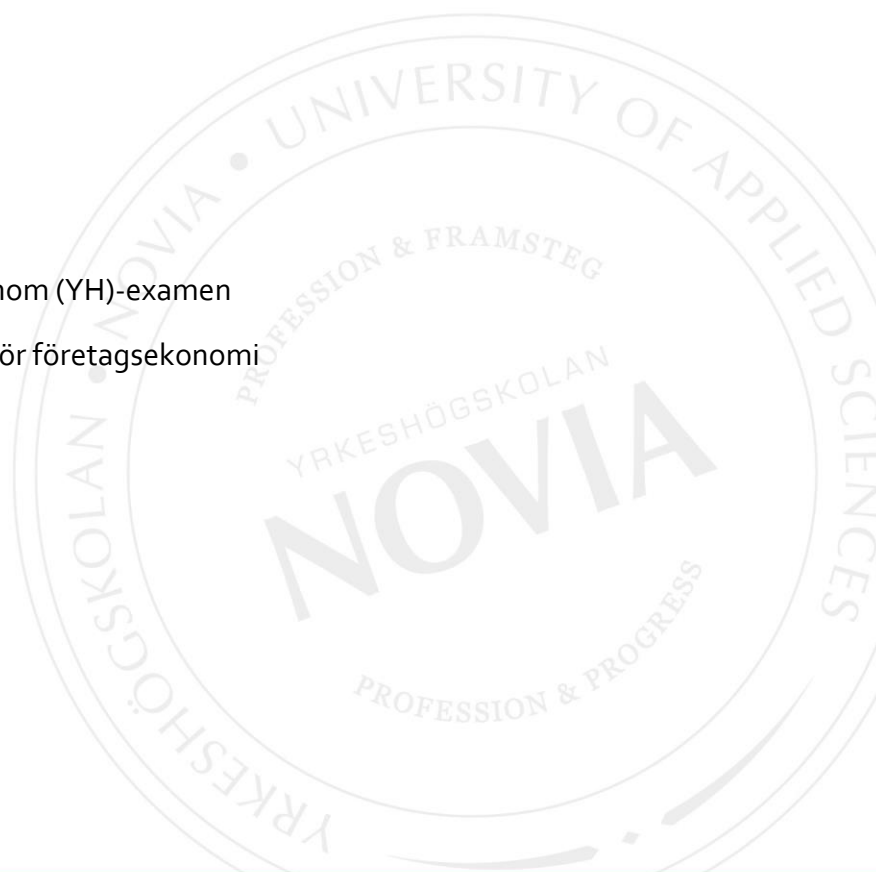

Det nationella inkomstregistret ur löneräknarens perspektiv

Sara Wiklund

Examensarbete för tradenom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi
Åbo 2019

EXAMENSARBETE

Författare: Sara Wiklund

Utbildning och ort: Företagsekonomi, Åbo

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Redovisning

Handledare: Rolf Gammals

Titel: Det nationella inkomstregistret ur löneräknarens perspektiv

Datum: 19.11.2019

Sidantal: 33

Bilagor: 1

Abstrakt

Det nationella inkomstregistret är en elektronisk databas som togs i bruk vid årsskiftet 2018–2019. Databasen ersätter den årsanmälan som varje arbetsgivare tidigare gjort årligen. Syftet med detta examensarbete är att ta reda på hur det nationella inkomstregistret ses ur löneräknarens perspektiv.

I arbetet tas först upp teori kring lönens uppbyggnad, årsanmälan samt inkomstregistret. Efter teoridelen följer en undersökningsdel, som är uppbyggd enligt den kvalitativa forskningsmetoden intervju. I denna del blev två löneräknare i två finländska företag intervjuade. Intervjuerna behandlade totalt 12 frågor som berör tiden före inkomstregistret samt tiden efter inkomstregistrets ibruktagande, det vill säga dagsläget. Löneräknarna svarade på frågorna baserat på egna tankar, åsikter och upplevelser.

Efter intervjuerna redovisades och analyserades svaren. I undersökningsdelen framkom det både positiva och negativa följder med inkomstregistret. Positivt är att mindre statistik nu måste föras i och med att informationsanvändare får information kring löneuppgifter från databasen. Även att det endast finns skattekort B numera är en positiv förändring. Inkomstregistret har inte enbart haft positiva följder. Hittills har reformen medfört mycket löneuppgiftsanmälningar och korrigeringar. Att anmäla löneuppgifter var till en början svårt och det var oklart att se varför en anmälan eventuellt inte skickades iväg. Det respondenterna var eniga om var att den största förändringen ännu inte har märkts av utan att den kommer att märkas av vid årsskiftet. Då ska inte årsanmälan göras längre utan då ska bara de numera vanliga månatliga löneuppgiftsanmälningarna göras.

Språk: svenska

Nyckelord: lönens uppbyggnad, årsanmälan, inkomstregistret

BACHELOR'S THESIS

Author: Sara Wiklund

Degree Programme: Business Administration

Specialization: Accounting

Supervisor: Rolf Gammals

Title: The national incomes register from the payroll counter's perspective

Date: 19.11.2019

Number of pages: 33 Appendices: 1

Abstract

The national incomes register is an electronic database that was put into use at the turn of the year 2018-2019. The database replaces the annual report that each payroll counter previously made every year. The purpose of this thesis is to find out how payroll counters find the national incomes register.

The thesis first deals with theory about the structure of the salary, the annual report and the incomes register. After the theoretical part follows a study, which is constructed according to the qualitative research method interview. Two payroll counters were interviewed in this part. The interview consisted of 12 questions concerning the time before the incomes register and the time after the entry of the incomes register, that is now. The payroll counters answered the questions based on their own thoughts, opinions and experiences.

After the interviews, the answers were reported and analyzed. In this part it showed that the payroll counters must not keep as much statistics about salary data as before, since other users of the incomes register can take the data from the database themselves. Also, that there is only tax card B available nowadays is a positive change. The incomes register has not only had positive effects. So far, the reform has resulted in a lot of salary declarations and corrections. According to the payroll counters, it was at first difficult to report salary declarations and to see what eventually was wrong with a declaration that did not get reported. The payroll counters agreed that the most significant change is yet to be seen. It will be seen at the turn of the year when the annual report usually would be done.

Language: Swedish Key words: the structure of the salary, annual report, incomes register

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Problemformulering	1
1.2	Syfte och avgränsningar	2
1.3	Arbetets uppbyggnad och metodval	2
2	Lönens uppbyggnad	3
2.1	Löneperiod.....	4
2.2	Löneförskott.....	6
2.3	Förskottsinnehållning	6
2.3.1	Statsskatt.....	8
2.3.2	Kommunalskatt	9
2.3.3	Kyrkoskatt	10
2.3.4	Sjukförsäkringspremie	10
2.4	ArPL och arbetslöshetsförsäkring	10
3	Årsanmälan fram till årsskiftet 2018–2019.....	11
4	Nationella inkomstregistret	12
4.1	Projektfaser	13
4.2	Syftet med inkomstregistret	14
4.3	När, hur och vad ska anmälas?.....	15
4.3.1	Obligatoriska uppgifter	16
4.3.2	Kompletterande uppgifter	17
4.4	Vad bör inte anmälas till inkomstregistret?.....	17
4.5	Försenade eller bortlämnade anmälningar	18
5	Undersökning	19
5.1	Kvantitativ forskningsmetod	19
5.2	Kvalitativ forskningsmetod	20
6	Djupintervju med två löneräknare	21
7	Redovisning av svar	23
8	Analys av svar	27
9	Kritisk granskning.....	30
9.1	Reliabilitet.....	31
9.2	Validitet.....	32
10	Sammanfattning.....	32
	Källförteckning	34

Bilageförteckning

Frågor till djupintervjuerna.....Bilaga 1

Figurförteckning

<i>Figur 1. Beräkning av deltidslön (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 31).....</i>	<i>4</i>
<i>Figur 2. Beräkning av timlön (Aalto, 2003, s. 22).....</i>	<i>5</i>
<i>Figur 3. Löneavdragens prioritetsordning (Kouhia-Kuusisto, Mikkonen, Syvänperä, & Turunen, 2017, s. 58).....</i>	<i>5</i>
<i>Figur 4. Hur förskottsinnehållning dras av bruttolön (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 47).....</i>	<i>7</i>
<i>Figur 5. Inkomstskatteskalen för år 2019 (Skatteförvaltningen, C, 2018).....</i>	<i>8</i>
<i>Figur 6. Korsnäs och Grankullas kommunalskatteprocenter (Veronmaksajain Keskusliitto ry, B, 2019).....</i>	<i>9</i>
<i>Figur 7. Inkomstregistret sammanfattat i en bild (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, F, 2019).....</i>	<i>13</i>
<i>Figur 8. Påförande av förseningsavgift (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, A, 2019) .</i>	<i>18</i>

1 Inledning

Under årsskiftet 2018–2019 togs det nationella inkomstregistret i bruk. Inkomstregistret är en nationell digital databas som samlar in och lagrar alla finländska medborgares löneinformation. Till inkomstregistret bör alla arbetsgivare från och med 01.01.2019 anmäla alla löner de betalar ut åt sina anställda. Tanken med inkomstregistret är att såväl företag och myndigheter som privatpersoner ska ha nytta av den digitala databasen och den information som lagras där. Detta innebär också att företag och privatpersoner inte längre behöver skicka in löneinformation till myndigheter, utan den informationen finns för myndigheter att fås direkt från inkomstregistret. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, E, 2019)

Att ta i bruk en ny databas innebär förändringar för i princip alla finländska medborgare. Myndigheter, företag och privatpersoner är inblandade i denna stora förändring, vissa mer än andra. Dock påverkas inte barn och unga som ännu inte arbetat avlönat. Först ska idén kläckas och planeras in i minsta detalj. Efter planering ska idén bli verklighet, skapas, utvecklas, lanseras, alla inblandade ska informeras och så vidare.

Detta är en databas som alla måste kunna lita på att inte går att kapas. Efter att databasen är skapad ska alla myndigheter, företag och privatpersoner informeras om den kommande förändringen som databasen medför. Efter informeringen ska företagen börja bekanta sig med databasen och sedan anpassa sig efter den. Företagen är därmed tvungna att hitta nya effektiva arbetssätt och anmäla allt till databasen som den kräver. Mindre företag kan tänkas påverkas mera utav denna förändring i och med att den även torde vara tids- och resurskrävande att få igång. Detta sagt innebär en ny databas en stor förändring för alla inblandade.

1.1 Problemformulering

Inkomstregistret ser ut på olika sätt för informationsanvändarna. De olika parterna har sina olika roller och olika saker de kan göra på den gemensamma databasen. Det som arbetsgivarna tidigare inte har behövt göra ska nu göras för att alla finländska medborgares löneinformation ska finnas på ett och samma ställe. Uppgifterna ska gå att hitta vilken tid på dygnet som helst och var man än befinner sig, så länge man har uppkoppling till nätet. En del kan vara skeptiska mot stora förändringar och inte enbart se fördelar med dessa. Här

uppstår då frågan: Hur ser det nationella inkomstregistret ut ur löneräknarens perspektiv och hur ser självaste löneräknaren på databasen och de förändringar den medfört?

1.2 Syfte och avgränsningar

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på hur löneräknarens arbete har förändrats i och med det nya nationella inkomstregistret och hur löneräknaren ser på förändringen. Löneräknarens löneanmälningsprocess har naturligtvis ändrat på något sätt men mera exakt hur ska jag undersöka i detta arbete. Jag ska undersöka ifall löneanmälningsprocessen har blivit mera effektiv, mera tidskrävande, enklare eller mer komplicerad. Kanske det inte alls har skett någon större förändring?

Utöver inkomstregistret och förändringar det medfört tas även lönens uppbyggnad upp. När jag i detta arbete skriver om lön syftar jag genom hela arbetet på penninglön, ifall inget annat nämns. Hur lönen ser ut och är uppbyggd och vilka alla försäkringar, skatter, premier och avdrag som ingår tas upp. Inom löneräkning är lagstiftning mycket väsentligt och lagen beaktas i en del kapitel i arbetet. Lönens uppbyggnad tas upp för att man ska förstå vad lönen består av och för att det är just lönen som sedan anmäls och behandlas i inkomstregistret.

Examensarbetet avgränsas till löneräkning i finländska verksamheter, det vill säga utländska arbetsgivare och bolag beaktas inte alls. Arbetet avgränsas inte till en specifik bransch eftersom löneräkning måste finnas i varje bransch var arbete görs avlönat, oberoende av verksamhetsområde. Detta eftersom löneräkning är den samma oberoende av bransch. Alla löner beräknas ungefär på samma sätt, förutsatt att de är av samma typ, och alla utbetalda löner måste numera anmälas till inkomstregistret. Avgränsning görs, i kapitlet lönens uppbyggnad, för endast obligatoriska avdrag. Till lönen kan många kompletterande tillägg och avdrag göras, men sådana beaktas inte.

1.3 Arbetets uppbyggnad och metodval

Examensarbetet består av tre delar. Den första delen är teoridelen. Efter den följer den empiriska delen och till sist kommer slutsatsen och den kritiska granskningen. För att först få en uppfattning om hur lönen är uppbyggd samt vad inkomstregistret innebär så ser vi först på teorin. I den teoretiska delen behandlas all, för detta examensarbete, väsentlig teori kring lönens uppbyggnad, det tidigare anmälnings sättet, årsanmälan och inkomstregistret. Där behandlas alltså lönens uppbyggnad med dess avdrag samt teori kring årsanmälan och det

nationella inkomstregistret. Att lörens uppbyggnad tas upp först beror på att man som läsare behöver förstå vad det är som sedan behandlas i inkomstregistret.

För att sedan se hur det teoretiska fungerar i praktiken undersöks i den empiriska delen huruvida inkomstregistret har påverkat löneräknarens arbete och hur löneräknaren ser på den digitala databasen. Syftet med inkomstregistret är att alla inblandade parter hantering av löneinformation ska förenklas och i denna del av arbetet undersöks inkomstregistret ur löneräknarens perspektiv. Undersökningen består av en kvalitativ undersökning i form av två djupintervjuer med två löneräknare på två olika företag. Informanternas svar kommer sedan att redovisas och analyseras. Även jämförelser och kopplingar mellan teorin och intervjuerna kommer att göras. Slutligen görs en kritisk granskning och en sammanfattning av det väsentligaste som kommit fram i detta arbete och denna undersökning.

2 Lörens uppbyggnad

Någon gång i livet får de flesta av oss lön i penningform. En summa pengar landar på ens bankkonto och en lönespecifikation blir tillgänglig antingen i pappersform eller i elektronisk form. Alltid vet man kanske inte vad lönen baserar sig på och vilka avdrag som gjorts för att arbetsgivaren slutligen kommit till nettolönen, det vill säga det som betalas in på kontot. Det är viktigt att följa med sin löneutbetalning och granska igenom varje lönespecifikation, eftersom de inte alltid är korrekta. Majoriteten av gångerna lönen är felräknad beror säkerligen på mänskliga misstag men det kan även bero på en oseriös arbetsgivare som försöker komma billigare undan. I detta kapitel kommer lönen och alla dess avdrag att tas upp för att få en tydligare bild av hur en lön räknas ut.

Det allra första steget som krävs för att löneräkning och utbetalning ska bli aktuellt för ett företag är en anställning och för det behövs en arbetsgivare och en arbetstagarare. Sinsemellan skriver dessa parter ett arbetsavtal i vilket de avtalar om bland annat arbetstid och -längd, arbetsuppgifter, lön och uppsägningstid. Med hjälp av arbetsavtal vet både arbetsgivaren och arbetstagararen sina rättigheter samt skyldigheter. Ett avtal bör helst vara skriftligt men kan också ingås muntligen. Ett muntligt avtal är av lika mycket vikt som ett skriftligt avtal. Skillnaden är dock att man har mindre bevis vid en rättstvist ifall man ingått ett avtal muntligt. Arbetstagararens främsta skyldigheter är att göra sitt arbete noggrant, effektivt, ta order av arbetsgivaren, rapportera fel och brister samt hålla sin tystnadsplikt. Arbetsgivaren

bör i sin tur bland annat behandla sina anställda jämlikt, upprätthålla en trygg arbetsplats, coacha sina anställda samt betala ut löner i tid. (Stenbacka & Söderström, 2015, ss. 7-8)

Det finns en hel del lagar som styr arbetsförhållanden för att de ska vara så rättvisa för båda parterna som möjligt. Arbetet ska gynna såväl arbetstagaren som arbetsgivaren. En del av lagarna är arbetsavtalslagen, arbetstidslagen, semesterlagen och lagen om kollektivavtal. Dessa lagar tillämpas när en arbetstagare avtalar om att utföra arbete åt en arbetsgivare mot lön. Löneavdelningens uppgift är att följa lagar och avtal som berör just löneräkning, räkna och betala ut felfria löner i tid samt uppfylla övriga behov som företaget eventuellt har. (Stenbacka & Söderström, 2015, ss. 11-14)

Löneräknarens uppgift är att räkna löner för alla bolagets anställda. I mindre bolag kan löneräknaren även ha andra arbetsuppgifter som rör ekonomiavdelningen. I större bolag är ofta arbetsuppgifterna uppdelade så att löneräknaren enbart räknar löner och inte har hand om något annat vid sidan om. Då finns det annan personal som sköter resten av ekonomiavdelningens arbetssysslor. Bolag kan även helt utesluta löneräkning ur sin verksamhet och istället ha till exempel en bokföringsbyrå som räknar lönerna åt bolagets anställda. Löneavdelningen bör aktivt följa upp lagar som rör löner, eftersom dessa kan ändra med tiden. (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 14)

2.1 Löneperiod

Lönen betalas ut per löneperiod. En löneperiod kan vara lite olika beroende på timlön, månadslön och avtal. Löneperioden kan vara en hel månad, en halv månad, två veckor eller en vecka. Ibland kan löneräknaren vara tvungen att räkna ut en dagslön eller timlön för anställda. Det kan till exempel vara ifall en anställd med månadslön har varit borta och arbetsgivaren inte är skyldig att betala henne för den tid hon var borta. Då dras den tid som den anställde var borta av från månadslönen. Sådan lön kallas deltidslön. Dagslön behövs också då ett arbetsförhållande inleds eller avslutas mitt i en löneperiod. (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 31) Deltidslönen beräknas likt figur 1 här nedan:

$$\frac{\text{bruttomånadslön} * \text{månadens arbetsdagar totalt (eller arbetstimmar)}}{\text{månadens verkliga arbetsdagar (eller arbetstimmar)}} = \text{deltidslön}$$

Figur 1. Beräkning av deltidslön (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 31)

Har man intresse av att veta sin timlön kan man också beräkna den med en formel. Det man behöver veta för att få rätt timlön är sin bruttomånadslön, hur många arbetsdagar månaden har samt hur långa arbetsdagar man arbetar. (Aalto, 2003, s. 22) I figur 2, här nedan, är en bild av hur timlönen räknas ut:

$$\frac{\text{bruttomånadslön}}{\text{månadens arbetsdagar totalt} * \text{arbetstimmar per dag}} = \text{timlön}$$

Figur 2. Beräkning av timlön (Aalto, 2003, s. 22)

Om en arbetstagare är anställd med timlön, har hon rätt till att få lönen utbetald minst två gånger i månaden. Anställda med månadslön får oftast lönen utbetald en gång per månad. Har en anställd även provisionslön, alltså jobbar på ackord eller får betalt för hur mycket/lite hon säljer, utöver månads- eller timlön, betalas provisionslönen ut i samband med resten av lönen, exempelvis månatligen. Består lönen enbart av provision får löneperioden vara högst en månad. Består lönen till viss del av provision kan provisionslönens löneperiod vara upp till 12 månader, men högst 12 månader. (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 32)

Löneavdragens prioritetsordning

1. Löneförskott	} Räknas från bruttolönen
2. Förskottsinnehållning	
3. Arbetstagarens pensionsförsäkring (ArPL)	
4. Arbetstagarens arbetslöshetsförsäkring	
5. Utmätning	} Räknas från nettolönen
6. Arbetsgivarens kvitteringsrätt	
7. Medlemsavgifter t.ex. facket	

Figur 3. Löneavdragens prioritetsordning (Kouhia-Kuusisto, Mikkonen, Syvänperä, & Turunen, 2017, s. 58)

När man räknar löner görs alla avdrag systematiskt och i en prioritetsordning. Figur 3, här ovan, är en fritt översatt figur ur boken Palkkavuosi skriven av Kouhia-Kuusisto Kati, Mikkonen Lea, Syvänperä Outi och Turunen Leena. I figuren syns det hur man först drar av eventuella löneförskott, sedan förskottsinnehållning följt av arbetstagarens pensionsförsäkring och arbetslöshetsförsäkring från bruttolönen. Från nettolönen görs sedan

avdrag för eventuella utmätningar, arbetsgivarens kvitteringsrätt samt medlemsavgifter hos till exempel facket man hör till. (Kouhia-Kuusisto, Mikkonen, Syvänperä, & Turunen, 2017, s. 58) I de följande underrubrikerna kommer prioritetsordningens olika steg att behandlas och förklaras.

2.2 Löneförskott

Löneförskott är penninglön som en arbetstagare kan få utbetalt i förskott innan den egentliga utbetalningen. Vid varje utbetalning av penninglön måste förskottsinnehållning dras av om det inte är en tillfällig betalning under 20€. Arbetsgivarens sjukförsäkringsavgift samt pensions- och arbetslöshetsförsäkring beräknas från förskottsinnehållningens lägsta lön. Det vill säga ska alla avdrag göras på ett löneförskott likt hur de görs på en vanlig penninglön. När sedan den vanliga lönen ska utbetalas dras löneförskottet, bruttosumman, av från bruttolönen. (Kouhia-Kuusisto, Mikkonen, Syvänperä, & Turunen, 2017, ss. 62-63)

2.3 Förskottsinnehållning

Från lönen görs alla avdrag systematiskt och i en ”prioritetsordning”. Först drar arbetsgivaren av förskottsinnehållning från arbetstagarens lön för att sedan betala detta till Skatteförvaltningen. Förskottsinnehållningen dras av från bruttolönen. Till förskottsinnehållningen hör statsskatt, kommunalskatt, eventuell kyrkoskatt och sjukförsäkringspremie. Dessa avdrag öppnas upp i underrubrikerna 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3 och 2.3.4 nedan. Förskottsinnehållningen görs procentuellt från en uppskattning av hur mycket en arbetstagare tror sig tjäna under ett års tid. Det slutgiltiga fås fram först året efter när beskattningsbesluten görs. Då får löntagaren en skattedeklaration var hon ser ifall hon får skatteåterbäring eller hamnar betala kvarskatt. Det vill säga ifall löntagaren betalat för mycket respektive för lite skatt. (Stenbacka & Söderström, 2015, ss. 46-47)

Arbetsgivaren vet hur mycket hon ska dra av löntagarens lön i förskottsinnehållning via löntagarens skattekort. Skatteförvaltningen skickar automatiskt i början av varje år ut skattekort i pappersform till arbetstagare. Arbetstagarers skattekort kan också skickas direkt till arbetsgivare elektroniskt. Arbetstagaren kan även göra sitt egenutformade skattekort, med högre skatteprocent än det som Skatteförvaltningen har beslutat. Det egenutformade skattekortet görs på Skatteförvaltningens nätsidor. Arbetstagaren kan däremot inte själv sänka sin skatteprocent. Om arbetsgivaren inte får arbetstagarens skattekort elektroniskt

måste hon be om att få det i pappersform av arbetstagaren. Vill arbetstagaren behålla originalet får arbetsgivaren nöja sig med en kopia. Det viktiga är att arbetsgivaren vet vilken skatteprocent hon ska dra av. Om ett arbetsförhållande avslutas under det att ett skattekort är i kraft ska arbetsgivaren omedelbart ge tillbaka skattekortet till arbetstagaren så hon kan ge det till sin nästa arbetsgivare. Om arbetsgivaren inte alls får ett skattekort av sin arbetstagare innan lönen räknas dras 60 procent i förskottsinnehållning av lönen. Nya skattekort tas i bruk i februari varje år. I januari används alltid det tidigare årets skattekort. (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 47) (Mattinen, Parnila, & Orlando, 2017, s. 30)

Tidigare fanns det alltid en grundprocent på ett skattekort, en tilläggsprocent och löneperiodens inkomstgränser per månad, per två veckor, per vecka samt per dag. En ändring från och med 2019 är att det numera enbart används det som tidigare klassades som skattekort B. Det vill säga finns det nu på skattekortet bara en inkomstgräns som gäller för hela årets löner. Förskottsinnehållningen beräknas enligt grundprocenten så länge inkomsten är under löneperiodens inkomstgräns. Ifall inkomstgränsen överskrids beräknas förskottsinnehållningen på den överskridande delen enligt tilläggsprocenten. (Stenbacka & Söderström, 2015, ss. 47-48)

Arbetstagarens månadslön är:

Penninglön	2 000,00
+ naturaförmåner	500,00
Bruttolön	2 500,00
Penninglön	2 000,00
- förskottsinnehållning 23 % av bruttolönen	-575,00
Nettolön	1 425,00

Figur 4. Hur förskottsinnehållning dras av bruttolön (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 47)

Lönen behöver inte alltid enbart bestå av penninglön utan kan även innehålla naturaförmåner. Förskottsinnehållningen beräknas på bruttolönen men dras av från penninglönen. Ovanstående figur, 4, visar hur förskottsinnehållningen dras av lönen. Är bruttolönen (penninglön + naturaförmåner) 2 500 € ska förskottsinnehållningen på 23 % beräknas från 2 500 €. Det vill säga är förskottsinnehållningen (2 500 € * 0,23) 575 €. Eftersom förskottsinnehållningen dras från penninglönen blir nettolönen (2 000 € - 575 €) 1 425 €. På grund av att förskottsinnehållningen dras av penninglönen kan man inte dra av

förskottsinnehållning på en lön som endast består av naturaförmåner. (Stenbacka & Söderström, 2015, s. 47)

2.3.1 Statsskatt

På förvärvsinkomst, det vill säga på bland annat lön, ska löntagare betala en statlig inkomstskatt. I Finland har vi progressiv statsbeskattning vilket betyder att ju mer man tjänar desto mer betalar man i skatt. Skatteprocenten man bör betala i statsskatt fås fram ur den progressiva inkomstskatteskalen. De personer som får pensionsinkomst ska även betala tilläggsskatt på den till staten. (Finlex, 1992) Nedan, i figur 5, finns inkomstskatteskalen för år 2019:

Beskattningsbar förvärvsinkomst, euro	Skatt vid nedre gränsen, euro	Skatt på den del av inkomsten som överskrider den nedre gränsen, %
17 600–26 400	8,00	6,00
26 400–43 500	536,00	17,25
43 500–76 100	3 485,75	21,25
76 100–	10 413,25	31,25

Figur 5. Inkomstskatteskalen för år 2019 (Skatteförvaltningen, C, 2018)

Detta års inkomstskatteskala visar att på en årslön upp till 17 600 € ska ingen inkomstskatt betalas. Mellan 17 600 € och 26 400 € betalas 8 € samt 6 % av den del av inkomsten som överskrider 17 600 € i inkomstskatt. Tjänar man mellan 26 400 € och 43 500 € betalar man 536 € samt 17,25 % av den del av inkomsten som överskrider 26 400 €. På samma sätt räknas inkomstskatten ända upp till 76 100 €. Tjänar man över 76 100 € kommer den högsta skatteprocenten, 31,25 %, att dras av det överskridande beloppet. Exempelvis om man har en årslön på 48 000 € blir inkomstskatten totalt 4 442 € (3 485,75 € + 956,25 €). (Skatteförvaltningen, C, 2018)

2.3.2 Kommunaliskatt

Varje löntagare är skyldig att betala skatt till den kommun hon hör till. Olika kommuner har olika skatteprocenter och detta betyder rent praktiskt att levnadskostnaden varierar i olika kommuner och städer. Som tidigare nämnt räknas kommunalskatten in i förskottsinnehållningen och dras av bruttolönen. (Tilastokeskus, 2019) I figur 6, här nedan, är en bild på Korsnäs och Grankullas kommunalskatteprocenter för år 2019. Även eventuell förändring från år 2018 finns med i figuren.

Korsnäs och Grankullas kommunalskatteprocenter år 2019 jämfört med år 2018

Korsnäs
Kunnallisveroprosentti 2019: 21.50
Muutos vuodesta 2018, %-yks: 0.50
Kauniainen
Kunnallisveroprosentti 2019: 17.00
Muutos vuodesta 2018, %-yks:

Figur 6. Korsnäs och Grankullas kommunalskatteprocenter (Veronmaksajain Keskusliitto ry, B, 2019)

Kommunaliskatten kan höjas och sänkas lite från år till år beroende på hur kommunerna och städerna föregående år har klarat sig ekonomiskt. Har resultatet varit sämre ett år kan det höjas till följande år. Skatteprocenten kan på samma sätt sänkas till nästa år ifall resultatet varit bättre än förväntat. Kommunaliskatten var år 2018 i medeltal 19,84 procent och år 2019 i medeltal 19,88 procent. Detta visar på en liten höjning bland kommunerna i genomsnitt. (Veronmaksajain Keskusliitto ry, A, 2019) Som figuren ovan, figur 6, visar hade till exempel Korsnäs i Österbotten ifjol en kommunalskatt på 21,00 procent. Skatten höjdes med 0,50 procentenheter till i år och ligger i dagsläget på 21,50 procent. Grankulla i Nyland hade ifjol en kommunalskatt på 17,00 procent. För Grankulla har ingen förändring skett vilket betyder att de samma har kommunalskatteprocent i år igen. (Veronmaksajain Keskusliitto ry, B, 2019)

2.3.3 Kyrkoskatt

Är man medlem i den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan är man tvungen att betala kyrkoskatt. Om man hör till någon annan evangelisk-luthersk kyrka än den i Finland kan man ändå vara tvungen att betala kyrkoskatt ifall man också betalar kommunalskatt i Finland. Om man inte hör till någon kyrka behöver man naturligtvis inte betala någon kyrkoskatt. Kyrkoskatten påverkar en inte det år man skriver in sig eller skriver ut sig ur kyrkan. Det påverkar först följande års beskattning. Skriver man exempelvis ut sig ur kyrkan 18.10.2019 betalar man kyrkoskatt till och med 31.12.2019. (Skatteförvaltningen, B, 2013)

Ex. Anders bor i Jakobstad och hör till den evangelisk-lutherska kyrkan. Detta betyder att han betalar 21,25 procent i kommunalskatt och 1,80 procent i kyrkoskatt. Sonja som också bor i Jakobstad men istället hör till den ortodoxa kyrkan betalar samma kommunalskatteprocent men 2,10 i kyrkoskatt. (Skatteförvaltningen, A, 2018)

2.3.4 Sjukförsäkringspremie

Även sjukförsäkringspremien, eller sjukförsäkringsavgiften som den också kallas, hör till förskottsinnehållningen. Löntagarens sjukförsäkringspremie utgörs av sjukförsäkringens sjukvårdspremie samt sjukförsäkringens dagpenningsspremie. I och med att detta dras av lönen har den försäkrade löntagaren rätt till ersättning för nödvändiga kostnader vid sjukdom, kortvarig arbetsförmåga, graviditet och barnavård. Detta är en lagstadgad försäkring som man är tvungen att upprätthålla och betala från att man fyllt 16 år tills att man fyllt 68 år. Arbetstagarrens sjukförsäkringspremie ligger på 1,54 procent ifall årslönen är minst 14 282 €. Är årslönen under 14 282 € dras ingen sjukförsäkringspremie från lönen. (Skatteförvaltningen, E, 2019)

2.4 ArPL och arbetslöshetsförsäkring

Efter att förskottsinnehållningen är beräknad ska arbetspensionsförsäkringen (ArPL) och arbetslöshetsförsäkringen beräknas. Dessa försäkringar också lagstadgade och beräknas också från bruttolönen. Arbetspensionsförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen tryggar löntagarens framtid när hon är bland annat arbetsförmögen, arbetslös och under hennes pension. Det är arbetsgivarens skyldighet att teckna dessa försäkringar för sina anställda från det att den anställde är 17 år och månadsinkomsten är minst 59,36 €. Den övre gränsen för skyldigheten beror på den anställdes födelseår. Är den anställde född innan 1958 försäkras

hon tills hon fyller 68 år. Är den anställde född mellan 1958–1961 försäkras hon tills hon fyller 69 år. Är den anställde född efter 1961 försäkras hon tills hon fyller 70 år. Arbetsgivaren får själv bestämma vilket pensionsbolag hon vill försäkra sina anställda hos. (Veritas pensionsförsäkring, B, 2019) (Kouhia-Kuusisto, Mikkonen, Syvänperä, & Turunen, 2017, ss. 58-59, 212)

Även arbetsgivarna själva ska vara pensionsförsäkrade, då i form av FöPL. I praktiken betalar arbetsgivaren båda parternas andelar, ArPL och FöPL, samtidigt och gör avdrag för arbetstagarens andel i samband med varje löneräkning. Arbetstagarens andel av ArPL-försäkringsavgiften varierar också beroende på arbetstagarens ålder. År 2019 ser andelarna ut likt följande:

- 17–52 år: 6,75 procent av bruttolönen
- 53–62 år: 8,25 procent av bruttolönen
- 63–67 år: 6,75 procent av bruttolönen (Veritas pensionförsäkring, A, 2019)

Undantagsvis behöver en arbetsgivare inte teckna försäkring för sina anställda ifall arbetsgivaren räknas som en tillfällig arbetsgivare. Man räknas som tillfällig arbetsgivare ifall man betalar ut totalt 8 502 € till sina anställda under ett halvt år under 2019. (Veritas pensionsförsäkring, B, 2019).

Arbetstagaren betalar år 2019 1,5 % av sin bruttolön i arbetslöshetsförsäkringsavgift. Arbetsgivare måste se till så att arbetstagarna är arbetslöshetsförsäkrade. Så länge arbetstagaren är 17–64 år måste hon vara försäkrad. (Kouhia-Kuusisto, Mikkonen, Syvänperä, & Turunen, 2017, s. 59) (Veronmaksajain Keskusliitto ry, C, 2018)

3 Årsanmälan fram till årsskiftet 2018–2019

Fram till årsskiftet 2018–2019 skulle varje arbetsgivare lämna in årsanmälan en gång per år till Skatteförvaltningen. Till årsanmälan hörde att anmäla alla löne- och prestationsutbetalningar som arbetsgivaren gjort under det föregående kalenderåret. Om arbetsgivaren hade fem eller flera inkomstagare skulle årsanmälan lämnas in elektroniskt. Hade arbetsgivaren mindre än fem inkomstagare fanns det möjlighet för arbetsgivaren att antingen göra årsanmälan på pappersblankett eller på elektronisk blankett. Blanketterna skulle göras skilt för varje inkomstagare. I blanketten framkom grunduppgifter om

betalaren, så som arbetsgivarens namn, adress och FO-nummer. Även uppgifter om inkomsttagaren, så som namn, personbeteckning, utbetald lön, eventuell bilförmån och naturaförmåner samt kostnadsersättningar framkom i blanketten. Årsanmälan lämnades årligen in senast en månad efter kalenderåret i frågas utgång, det vill säga vid månadskiftet januari-februari följande år. För alla löne- och prestationsutbetalningar år 2018 lämnade arbetsgivaren in årsanmälan via pappersblankett senast 31.01.2019. Lämnades årsanmälan istället in via webben var sista anmälningsdag 03.02.2019. Årsanmälan slopades efter slutet av år 2018 och ersattes från och med 2019 med det nationella inkomstregistret. Löne- och prestationsuppgifter som gäller år 2018 ska ännu lämnas in på det gamla sättet medan nya uppgifter som gäller år 2019 lämnas in på det nya sättet. (Skatteförvaltningen, D, 2019) I följande kapitel, kapitel 4, öppnas det nya anmälningsättet med inkomstregistret upp.

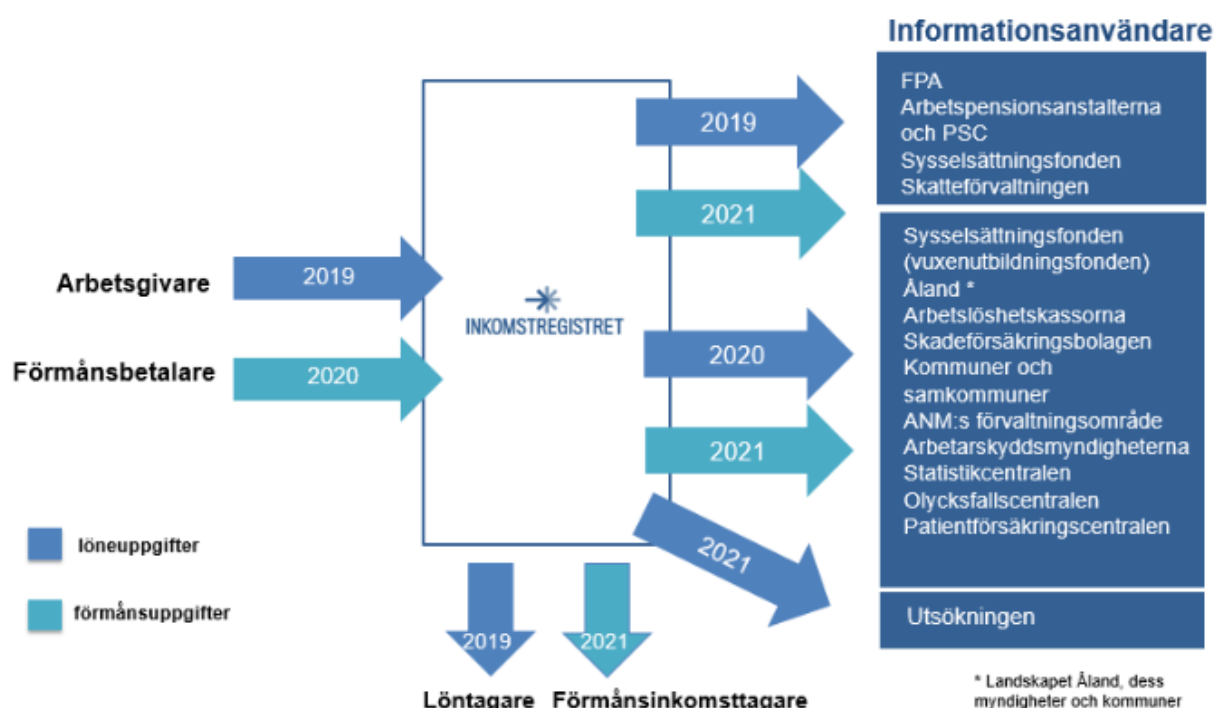
4 Nationella inkomstregistret

Som det i början av detta examensarbete nämndes så togs det nationella inkomstregistret i bruk vid årsskiftet 2018–2019. Det nationella inkomstregistret är en digital databas där alla arbetstagares löner, pensioner och förmåner ska finnas samlade på en och samma plats. Denna reform är en av de största i löneadministrationens historia. Från och med 2019 bör alla arbetsgivare anmäla sina utbetalda löner till inkomstregistret. Detta har alltså påverkat det finska samhället mycket i och med att arbetsgivare och löntagare inte längre behöver lämna in löneuppgifter separat till olika myndigheter. Löneinformationen kan enkelt och snabbt fås från den nya databasen. (Verohallinto, 2018)

I och med denna reform ska bearbetningen av olika uppgifter antas bli bättre och snabbare. Inte nog med att man får en bättre och snabbare bearbetning sparar denna reform både tid och pengar. Löneinformationen finns nämligen tillgänglig dygnet runt och på nätet var som helst i världen. I och med att arbetsgivare och myndigheter har tillgång till inkomsttagares löneuppgifter via databasen har även själva inkomsttagaren nytta av den. Löntagaren hittar sina löne- och pensionsuppgifter i realtid på en och samma plats, som dessutom är säker. Inkomstregistret hjälper till att upprätthålla vårt nutida digitala samhälle. (Verohallinto, 2018)

4.1 Projektfaser

Under de närmast påföljande åren kommer inkomstregistret att successivt utöka sitt utbud av tjänster och flera myndigheter får tillgång till databasen. Projektet har olika faser och olika tjänster tillsätts i etapper och först ut från 01.01.2019 var att alla löneuppgifter ska anmälas till inkomstregistret. Från och med 2021 ska även pensions- och förmånsuppgifter anmälas. Detta betyder alltså att alla löneutbetalare påverkas från och med 2019 och alla förmånsutbetalare påverkas från och med 2021. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D, 2019)

Figur 7. Inkomstregistret sammanfattat i en bild (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, F, 2019)

Figur 7 visar att alla myndigheter ännu inte har tillgång till inkomstregistret. De som har tillgång till inkomstregistret är Skatteförvaltningen, Folkpensionsanstalten, Sysselsättningsfonden, arbetspensionsanstalterna och Pensionsskyddscentralen. År 2020 får flera myndigheter och anstalter tillgång till informationen på inkomstregistret, dessa är Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, Statistikcentralen, Sysselsättningsfonden, Skadeförsäkringsbolagen, arbetslöshetskassorna, kommunerna och samkommunerna. Även Olycksfallsförsäkringscentralen, Patientförsäkringscentralen,

Arbetskyddsmyndigheten, Landskapet Åland, samt dess myndigheter och kommuner får tillgång då. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D, 2019)

Att alla myndigheter har tillgång till inkomstregistret betyder inte att de automatiskt har tillgång till all information som finns på databasen. De har endast rättigheter till den information de behöver för sin verksamhet. Den nya databasen berättigar inte till att myndigheter får tillgång till ny information som de tidigare inte haft rättigheter till eller behov av. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D, 2019)

4.2 Syftet med inkomstregistret

På inkomstregistrets hemsida kan man läsa om syftena med databasen. Till en början står det att databasen förenklar och tydliggör de anmälningsskyldigheter som arbetsgivarna har. Med detta menas att arbetsgivarna endast behöver anmäla uppgifter om betalda löner en gång till inkomstregistret. Till inkomstregistret anmäls de mest allmänna löneuppgifterna och kan även kompletteras av övriga uppgifter. Görs kompletteringar kan inkomstregistret ersätta löneintyg och andra utredningar. Detta gör att löntagaren vid eventuella ansökningar om bidrag hos exempelvis Folkpensionsanstalten inte behöver skicka in lönespecifikationer själv utan Folkpensionsanstalten kan hämta dessa specifikationer från inkomstregistret. Arbetsgivaren kan anmäla löneuppgifterna till inkomstregistret med hjälp av ett så kallat tekniskt gränssnitt. Tekniskt gränssnitt betyder att löneräkningssystemet direkt skickar över uppgifterna till inkomstregistret utan att anmälaren måste gå till en skild tjänst. Detta gör så att de olika faserna i anmälan minskar. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D, 2019)

Ur löntagarens perspektiv hjälper inkomstregistret till att bevara löneinformationen lättillgänglig samt på ett och samma ställe. Löntagaren kan via nätet logga in med sina bankuppgifter på inkomstregistrets sidor för att kolla sina löneuppgifter och i framtiden också sina pensions- och förmånsuppgifter. Löntagaren kan exempelvis granska att arbetsgivaren har gjort sin anmälningsplikt och inte lämnat bort något som bör finnas med. Tidigare har löntagaren inte kunnat granska på detta sätt, utan har då fått vänta tills den förhandsifyllda skattedeklarationen kommit. Det tidigare systemet har gjort så att man har behövt granska ett år gamla inkomster medan man nu kan granska inkomsterna i realtid. Som löntagare behöver man inte vara orolig för att det med inkomstregistret skulle innebära att obehöriga har tillgång till individens löneuppgifter. Företag och myndigheter har begränsade rättigheter och kommer endast åt den information de behöver ha för att kunna fatta inkomstrelaterade beslut angående den specifika individen. För löntagaren underlättar

detta eftersom hon då i exempelvis bidragsansökningar inte själv måste lämna in löneuppgifter utan myndigheten hon söker om stöd hos snabbt och enkelt kan hämta löneuppgifterna från inkomstregistret. Man kan även som löntagare beställa ett så kallat inkomstregisterutdrag från inkomstregistret. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D, 2019)

De som ska använda informationen som finns på inkomstregistret är olika myndigheter. I och med inkomstregistret får myndigheterna tillgång till den information de behöver i realtid och kan därmed fatta beslut snabbt. Även deras egna arbetsprocesser kan effektiviseras och utvecklas i samband med den nya databasen. Ett annat mål med inkomstregistret är att komma längre ifrån grå ekonomi. I korthet menas med grå ekonomi sådan verksamhet som undviker lagar och skyldigheter. Sådana som driver sin verksamhet med grå ekonomi och undviker att betala skatt, bidrar till att staten får in mindre skattemedel vilket påverkar både samhället och den enskilda individen. Allt mindre antal pengar finns för att upprätthålla vår välfärdsstat med allt vad det innebär. Grå ekonomi påverkar negativt bland annat underhåll av våra vägar, hälsovårdstjänster samt skolor och stöd. Med hjälp av inkomstregistret kan man då märka brister i löneuppgiftsinlämningar snabbt efter löneutbetalningarna. Inte heller kan man som företagare lämna in uppgifter till endast en myndighet utan uppgifterna måste anmälas till inkomstregistret, varifrån alla berättigade tar de löneuppgifter de behöver för sitt arbete. De olika myndigheterna som använder databasen kan snabbt hitta ifall en löneuppgiftsinlämning är felaktig när de hanterar löneuppgifterna i sin egen arbetsprocess. (Arbetskyddsförvaltningen, u.d.) (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D, 2019)

4.3 När, hur och vad ska anmälas?

Den som betalar ut lön efter 01.01.2019 för någon form av arbete eller prestation ska anmäla utbetalningen till inkomstregistret inom fem kalenderdagar efter utbetalningen, alltså från den dagen då utbetalningen är tillgänglig för löntagaren. Prestationsbetalare är till exempel företag, föreningar, stiftelser och bostadsaktiebolag. Den som ska logga in på hemsidan gör det med en säker identifieringstjänst vid namn Suomi.fi. Vid inloggningen använder man sig av bankkoder, mobilcertifikat eller certifikatkort. Till löneuppgifterna som ska anmälas hör utbetalda löner för utförda arbeten, naturaförmåner, arbetsersättningar, arvoden och andra förvärvsinkomster. Skattepliktiga och skattefria kostnadsersättningar, så som dagtraktamenten, måltidsersättningar och kilometerersättningar, ska även de anmälas. Löneförskott är inget undantag, de utgör en form av lön och ska också anmälas inom fem

kalenderdagar från utbetalningsdagen. Anmälan sker utan nedre gränser och utan åldersgräns, den påverkas därmed inte av löns totalbelopp eller löntagarens ålder. Fastän den minderårige inte måste ha en socialförsäkring måste lönen anmälas på grund av att den är skattepliktig. Från och med 1.1.2021 anmäls även pensions- och förmånsuppgifter. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, B, 2019)

Förutom att arbetsgivaren lämnar in utbetalda löneuppgifter inom fem kalenderdagar efter löneutbetalningsdagen så ska arbetsgivarens separata anmälan göras senast på femte kalenderdagen nästa kalendermånad. Då ska arbetsgivaren anmäla det totala beloppet sjukförsäkringsavgifter hon betalat ut under den tidigare löneperioden. I anmälan ska också uppräknas eventuella avdrag från beloppet av sjukförsäkringsavgifterna. Om ingen penninglön betalas ut en månad utan till exempel bara naturaförmåner ska dessa anmälas månadsvis med följande månads femte kalenderdag som sista anmälningsdag. Hör arbetsgivaren till arbetsgivarregistret och inte har betalat ut någon lön föregående månad ska också uppgiften ”ingen löneutbetalning” fyllas i. Om en arbetsgivare inte betalar ut lön varje månad ska hon heller inte anmäla löneuppgifter varje månad. Då anmäls uppgifterna enbart de månader löneutbetalning sker. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, C, 2019)

Det finns en del olika sätt att anmäla sina löneuppgifter till databasen på och en del är mera tidseffektiva än andra. Som tidigare nämnt i kapitel 3.2 kan arbetsgivaren anmäla via ett tekniskt gränssnitt. Detta betyder att uppgifterna förs över från arbetsgivarens löneräkningsprogram till inkomstregistret. Andra sätt att anmäla löneuppgifter på är via webblankett på inkomstregistrets e-tjänst, pappersblankett eller genom att ladda upp filer i inkomstregistrets laddningstjänst. Pappersblanketterna finns till för arbetsgivaren endast ifall hon av någon orsak inte har tillgång till e-tjänsten. Räknar man löner via Palkka.fi, som är en lagstadgad myndighetstjänst, så anmäls uppgifterna rakt därifrån till inkomstregistret. Pensions- och förmånsuppgifterna kommer inte från år 2021 att kunna anmälas på pappersblankett. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, H, 2019)

4.3.1 Obligatoriska uppgifter

En del uppgifter är obligatoriska för arbetsgivaren att lämna in och en del uppgifter är frivilliga och kompletterande uppgifter. Obligatoriska är de uppgifter som arbetsgivaren innan 2019 hamnat lämna in en årsanmälan på till Skatteförvaltningen, arbetspensionsanstalterna, olycksfallsförsäkringsbolagen och Sysselsättningsfonden. Det vill säga är de obligatoriska uppgifterna exempelvis identifieringsuppgifter, en del av

inkomstslagen i anmälan och totalbelopp av penninglöner. Identifieringsuppgifter är till exempel löneutbetalningsperiod och -dag samt uppgifter kring utbetalarna och inkomsttagarna. Inkomstslagen som bör anmälas är exempelvis naturaförmåner och kostnadsersättningar. Är anmälan gjord som ett totalbelopp kan det hända att vissa informationsanvändare inte kan fatta beslut som påverkas av individers inkomster. I sådant fall måste informationsanvändaren be om att få mera specifika uppgifter av löneutbetalaren. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, G, 2019)

4.3.2 Kompletterande uppgifter

De kompletterande uppgifterna är frivilliga att lämna in. Sådana uppgifter är till exempel kompletterande inkomstslag, det vill säga specifikt anmälda penninglöner, och tilläggsuppgifter som rör anställningsförhållanden, frånvaro och intjäningsperioder för inkomstslag. De kompletterande uppgifterna behövs vid myndigheters eventuella beslutsfattanden angående förmåner och ersättningar. Om arbetsgivaren väljer att lämna in alla uppgifter på en gång minskar utredningsarbetet i efterhand och inkomstregistret förlorar inte sitt syfte med att effektivisera inkomstrelaterad informationsbehandling och beslutsfattande. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, G, 2019)

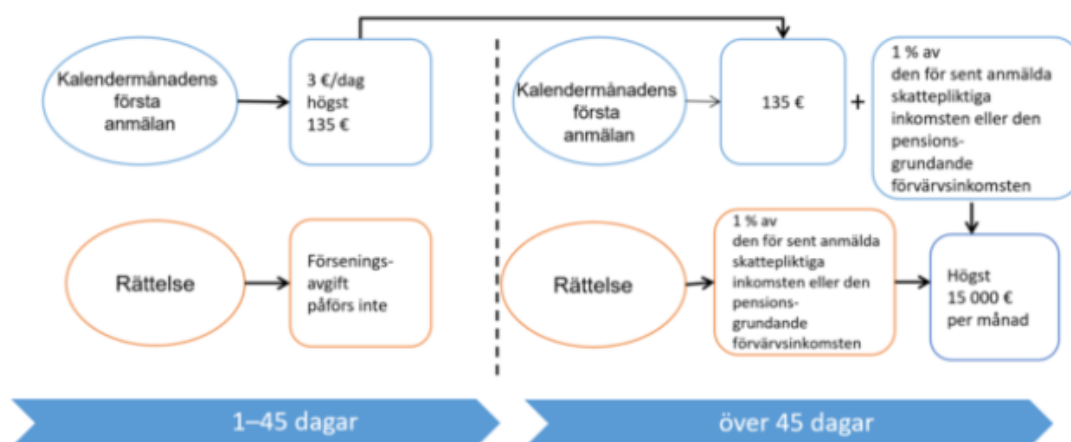
4.4 Vad bör inte anmälas till inkomstregistret?

Arbetsgivaren ska inte anmäla uppgifter om ersättningar som betalats baserade på verifikat. Sådana ersättningar är exempelvis tåg- och flygbiljetter och hotellräkningar. Inte heller kostnader som tillhör arbetsgivaren ska anmälas. Detta är till exempel om arbetstagaren på uppdrag av arbetsgivaren handlar bullar och frukt till kaffepausen med egna pengar och får kostnadsersättningen senare i samband med löneutbetalningen. En liknande kostnad är ifall arbetstagaren tankar firmans bil och inte själv står för kostnaden i slutändan. Arbetsinkomst som är grunden för socialförsäkringsavgifter och som fastställs för en företagare med FöPL- eller LFöPL-försäkring ska inte anmälas. Till inkomstregistret ska inte heller ersättningar till arbetsgivaren eller företagets inkomster anmälas. Undantagsvis ska anmälan göras för en arbetstagare som inte hör till förskottsuppbördsregistret, om hon har fått utbetalt ersättningar. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, C, 2019)

4.5 Försenade eller bortlämnade anmälningar

Ifall ett företag glömmer bort att anmäla sina utbetalda obligatoriska löneuppgifter i tid kan företaget hamna att betala en förseningsavgift. Innan förseningsavgiften sänds ut får företaget en chans att förklara förseningen. Ifall förklaringen inte är bra nog lägger Skatteförvaltningen till en förseningsavgift på den information de får från inkomstregistret. På samma gång som en förseningsavgift skickas ut skickar också Skatteförvaltningen ut ett uppmaningsbrev där de uppmanar företagaren att anmäla de utbetalda löneuppgifterna. Samtidigt räknas en uppskattning av företagets skattebelopp ut. Lämnar företaget in sin anmälan innan det nya förfallodatumet som finns i uppmaningsbrevet raderar Skatteförvaltningen sin egen uppskattning på företagets skattebelopp. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, A, 2019)

Figur 8 visar påförandet av eventuell förseningsavgift. Där ser man hur Skatteförvaltningen beräknar ut förseningsavgiften. Lämnar företaget in sin löneuppgiftsanmälan 30 dagar för sent är förseningsavgiften 30 dagar * 3 € per dag, det vill säga 90 €. Lämnar företaget in sin löneuppgiftsanmälan över 45 dagar för sent beräknas förseningsavgiften enligt procent. För de första 45 dagarna blir förseningsavgiften 135 €. Till 135 € adderas en procent av beloppet på det skattepliktiga prestationsbeloppet. Uppgår det skattepliktiga prestationsbeloppet till 10 000 € blir förseningsavgiften totalt 135 € + 10 000 € * 1 %, det vill säga 235 €. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, A, 2019)

Figur 8. Påförande av förseningsavgift (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, A, 2019)

Lämnar ett företag helt bort att anmäla sina löneuppgifter till inkomstregistret och inte heller korrigerar sin anmälan trots uppmaning sänder Skatteförvaltningen en försummelseavgift till företaget. En försummelseavgift kan inte belastas en fysisk person eller ett dödsbo, enbart ifall den fysiska personen eller dödsboet bedriver näringsverksamhet, jord- eller skogsbruk. I vissa fall kan förseningsavgiften minskas eller helt tas bort men då ska den anmälningsskyldige ha en motiverad orsak till förseningen. (Skatteförvaltningen, inkomstregistret, A, 2019)

5 Undersökning

Teoridelen behandlade teori kring lönens beståndsdelar och uppbyggnad samt teori kring årsanmälan och inkomstregistret. Att det på inkomstregistrets hemsida står att databasen enbart ska föra med sig positiva förbättringar såsom att göra arbetsprocessen mera tidseffektiv, snabb och användarvänlig, betyder inte att det har blivit det i praktiken. För att få reda på om teorin överensstämmer med verkligheten bör en undersökning göras. I undersökningen ska det alltså tas reda på hur inkomstregistret verkligen har påverkat löneräknarens arbete och arbetsprocess. I de två följande underrubrikerna, 5.1 och 5.2, står det om de två olika forskningsmetoderna som finns för att samla in information och data genom. Även orsaken till att jag valde den kvalitativa forskningsmetoden kommer att finnas att läsas om i kapitel 5.2.

5.1 Kvantitativ forskningsmetod

Den kvantitativa forskningsmetoden är en sorts insamling av data som är mätbar. Forskningsmetoden innehåller följande faser; teori, hypotes, undersökningsdesign, utformning av mått på begreppen, val av plats där undersökningen ska göras, val av respondenter, tillämpning av undersökningsinstrumenten för datainsamling, bearbetning av data, analys av data, resultat och presentation. Kvalitativa undersökningar sker vanligtvis via strukturerade frågeformulär, såsom enkäter i pappersformat, webbformulär eller e-postutskick. Frågorna är oftast ganska enkla och kan besvaras med ja eller nej. Med den kvalitativa forskningsmetoden vill man få många respondenter och svar. (Bryman, Samhällsvetenskapliga metoder, 2002, ss. 77-78)

Denna metod valde jag att inte använda på grund av att jag vill ha mera djupgående svar på undersökningsfrågorna. Det kommer jag inte att få ifall jag väljer denna metod på grund av att metoden lämpar sig för enkäter. Via djupintervjuer får jag ut mera svar, vilket resulterade i att jag valde den kvalitativa forskningsmetoden.

5.2 Kvalitativ forskningsmetod

Till skillnad från den kvantitativa forskningsmetoden är den kvalitativa metoden mera inriktad på ord än siffror. Såväl i den kvalitativa som i den kvantitativa metoden finns det flera viktiga steg. Stegen är följande; generella frågeställningar, val av relevanta platser och respondenter, insamling av data, tolkning av data, begreppsligt och teoretiskt arbete, rapport om resultat och slutsatser. (Bryman, Samhällsvetenskapliga metoder, 2002, ss. 149-152) Som kvalitativ forskningsmetod passar intervjuer. I denna metod och analys är det meningarna och deras innebörd som är det intressanta. Analysen är processuell, vilket betyder att man inte samlar in data först och sedan analyserar svaren utan analysen påbörjas redan under intervjun. Har man valt intervju som datainsamlingsmetod är det svårt att inte börja analysera respondentens svar redan där och då. (Christensen, Engdahl, Gräas, & Haglund, 2010, ss. 297-298)

Under intervjun har respondenten mera tid att svara på frågorna och får även chans till att motivera sina svar. I en kvalitativ undersökning är det nästintill omöjligt att få lika svar som i en kvantitativ undersökning. I den kvalitativa undersökningen är man mera intresserad av långa och djupa svar, till skillnad från den kvantitativa undersökningen där man hellre vill ha många men inte så djupa svar. Frågorna i en kvalitativ undersökning beror på ämnets bredd. Frågorna bör vara utformade så att undersökaren inte är i behov av att intervjua många utan får det hon behöver via enbart några respondenter. (Trost, 2010)

Denna metod kommer jag att använda mig utav eftersom jag hellre vill ha färre respondenter med mera djupgående svar än flera respondenter med inte lika djupgående svar. Det som också är fördelen med att använda sig av intervjuer i en undersökning är att man under tiden kan komma på nya frågor och ställa följdfrågor för att få ut mera av undersökningen. Använder man sig däremot av en enkät är frågorna låsta och man har ingen chans att lägga till en följdfråga efteråt ifall man skulle vilja det. Det man däremot måste tänka på vid val av intervjufrågor är att ställa alla frågor till samtliga respondenter. Ställer man en följdfråga till en respondent ska samma följdfråga ställas till alla respondenter. På detta sätt kan man sedan jämföra de olika respondenternas svar med varandra och med teorin.

6 Djupintervju med två löneräknare

Som tidigare nämnt består den empiriska delen utav två djupintervjuer. Djupintervjuerna består av totalt 12 frågor, vilka behandlar inkomstregistrets påverkan hos löneräknarens arbete och arbetsprocess. Respondenterna svarar på frågorna ur sitt eget perspektiv och hur de har uppfattat inkomstregistret och den förändring det har fört med sig. I de följande två kapitlen kommer respondenternas svar att presenteras och analyseras. Här nedan är frågorna presenterade med tillhörande förklaring till varför jag valt att ställa dem.

Fråga 1. *Vad var första tanken när inkomstregistret presenterades för dig?*

Med denna fråga vill jag få svar på ifall inkomstregistret klingade positivt eller negativt hos respondenterna när de fick reda på att inkomstregistret skulle komma att bli aktuellt.

Fråga 2. *Hurudana instruktioner fick du och dina medarbetare när ni skulle ta i bruk inkomstregistret?*

Det finns en möjlighet att instruktionerna för inkomstregistret skiljer sig från arbetsplats till arbetsplats och arbetsgivare till arbetsgivare. Beroende på hurudan arbetsgivaren är har man möjligtvis fått olika introduktioner. Det jag främst vill få ut av denna fråga är dock hur informationen från Skatteförvaltningens och inkomstregistrets sida gavs ut till arbetsgivarna och löneräknarna.

Fråga 3. *Hur var det att ta i bruk inkomstregistret?*

Att inkomstregistret har tagits i bruk kan på samma sätt som föregående fråga om instruktionerna vara individuellt mellan arbetsgivare. Det jag vill få reda på med denna fråga är främst ifall det var svårt att veta på vilket sätt och vid vilken tidpunkt man skulle anmäla löneuppgifterna. Jag hoppas få svar som berättar ifall det var tidskrävande, svårt, lätt, effektivt och så vidare.

Fråga 4. *Hur har arbetet/processen förändrats sedan inkomstregistret?*

Att arbetsprocessen har ändrat förstår man i och med att den tidigare årsanmälan har ersatts av inkomstregistret. Svar på hur arbetsprocessen rent praktiskt har ändrat vill jag få svar på med denna fråga.

Fråga 5. *Nämn några positiva följder med inkomstregistret. Motivera!*

Jag vill gärna veta vilka positiva saker förändringen har fört med sig. Utöver det som inkomstregistret på sin hemsida har nämnt som positivt med förändringen kan löneräknarna även ha positiva saker de vill lyfta fram.

Fråga 6. *Nämn några negativa följder med inkomstregistret. Motivera!*

Kan en förändring bara föra med sig positiva följder eller finns det också något negativt i detta? På inkomstregistrets hemsida kunde jag inte finna något negativt med förändringen och enligt mig kan en förändring inte enbart ha positiva följder. Just därför vill jag veta om löneräknarna har något negativt att säga om förändringen.

Fråga 7. *Är arbetsprocessen mera tidseffektiv nu?*

På inkomstregistrets hemsida kan man, som det också finns skrivet om längre upp i arbetet, läsa om att ett syfte med inkomstregistret är att det ska spara tid och göra löneräknarens arbete mera tidseffektivt. Jag vill med denna fråga få svar på ifall inkomstregistret faktiskt har gjort löneräknarens arbete mera tidseffektivt.

Fråga 8. *Hur anmäler ni era löneuppgifter? D.v.s. via tekniskt gränssnitt, webblankett osv...*

Som det i teorin konstaterades så finns det en del olika sätt på vilka man kan anmäla löneuppgifterna till inkomstregistret. De olika sätten är via tekniskt gränssnitt, webblankett, filer i databasens laddningstjänst eller undantagsvis via pappersblankett. Respondenterna får här svara vilken metod de använder sig utav.

Fråga 9. *Hur fungerar den anmälningsmetod ni har valt?*

På inkomstregistrets hemsida kan man läsa att det mest praktiska och effektiva sättet att anmäla löneuppgifterna på är via tekniskt gränssnitt. Beroende på vilken metod respondenterna använder sig av kommer svaren här förhoppningsvis att vara olika. Ingenstans kunde man läsa fördelarna och nackdelarna med de övriga metoderna. Därför skulle det vara intressant att få veta vilka fördelar och nackdelar respondenterna har hittat med de metoder de använder.

Fråga 10. *Tror du att förändringen påverkar företag olika mycket beroende på företagets storlek?*

På inkomstregistrets hemsida kunde man inte heller få reda på ifall förändringen skulle komma att påverka företag olika mycket beroende på företagets storlek. Enligt min egen mening borde förändringen påverka mindre företag mer eftersom de inte har samma resurser som större bolag. Ett litet företag har färre anställda och därmed inte samma möjligheter till att snabbt sätta sig in i en reform som denna utan måste ta saker och ting vartefter tiden och pengarna finns. Med denna fråga vill jag veta respondenternas egna åsikter kring frågan.

Fråga 11. *Bättre före eller efter inkomstregistret? Motivera!*

Som nästsista fråga vill jag få reda på ifall respondenterna tycker att det var bättre före eller efter den stora reformen. Jag vill gärna att de jämför tiden innan inkomstregistret med tiden efter.

Fråga 12. *Övrigt?*

I sista frågan får respondenterna gärna tillägga något ifall de känner att de vill berätta om något mer som har påverkats men som inte tidigare kommit fram i de 11 föregående frågorna.

7 Redovisning av svar

De som har blivit intervjuade är två löneräknare som arbetar på två i Finland verksamma företag. 11.10.2019 intervjuade jag löneräknaren Eva-Maria Esberg. Hon arbetar på Oy Snellman Ab i Jakobstad. Oy Snellman Ab är ett familjeföretag som grundades för närmare 70 år sedan. Ända sedan 1951 har verksamheten tillverkat högklassiga kött- och charkprodukter. Företaget sköter allt från anskaffning av djur, slaktning och nedskärning till köttförädling och charkproduktion. Koncernen består av totalt nio bolag som stödjer varandra inom köttförädling och färdigmat. (Oy Snellman Ab, 2019)

Den andra löneräknaren jag valde att intervjua är Carita Granlund som arbetar på Ab Nyko Oy. Intervjun ägde rum 13.10.2019 per telefon. Granlund har arbetat på företaget i 12 år och räknat löner för företaget och dess dotterbolag i 5 år. Ab Nyko är ett företag som tillverkar foder för pälsdjur. Företaget grundades år 1965, vilket betyder att det är bland de äldsta producenterna av pälsdjursfoder i Finland. I Nyko koncernen ingår dotterbolagen Ab OstroCenter, Ab Granlunds Farmtillbehör och Ab Feora. (Ab Nyko Oy, 2019)

Esberg tänkte direkt positiva tankar när inkomstregistret presenterades för henne. ”Yes, utveckling!” säger hon. Hon tänkte att förändringen inte skulle komma att fungera från första början men att det med tiden kommer att bli mycket bättre och innebära mindre jobb för löneräkarna. Hon tänkte också då på hur de, myndigheterna, ska få skattekortet att fungera så att löntagaren undgår restskatt. Det är något hon ännu idag funderar på och inte har fått svar på. För Granlund väcktes en stor mängd frågor. Hon tänkte på hur allt skulle komma att gå ihop med löneprogrammet och överföringen av löneuppgifterna. En av frågorna var även hur alla företags löneuppgiftsanmälningar skulle kunna tas emot vid inkomstregistret. Allt kom på så kort varsel, övergångstiden blev så kort eftersom löneprogramsleverantören var så sent ute med att informera om inkomstregistret, påpekar Granlund.

Enligt Esberg fick hon och hennes medarbetare rätt bra instruktioner från löneprogramsleverantören om förändringen med inkomstregistret. Hon säger också att hon fick en del information från en kurs hon deltog i men att hon sökte upp resten själv och läste sig in på en del via inkomstregistrets sidor. Sådan information som hon själv tog reda på var till exempel information om de olika inkomstslagen, vilka ändringar som bör göras i deras löneprogram, vad som ska lämnas in och när det ska lämnas in. Enligt Granlund var löneprogramsleverantören, som hon nämnde redan i den tidigare frågan, väldigt sen med att informera företaget om reformen. För dem ordnades en informationskurs i oktober 2018, vilket betydde att de endast skulle ha på sig ett par månader för förberedelse och ibruktagande. Ännu efter kursen säger Granlund att frågor lämnade obesvarade. Dessa frågor bollades sedan fram och tillbaka ända fram till inkomstregistrets ibruktagande. Ännu efter ibruktagandet dök frågor upp och ändringar gjordes vartefter.

På Snellman Ab anser Esberg att det praktiska kring inkomstregistret gick rätt smidigt att ta i bruk. En del förändringar behövde de göra och ännu har de några förändringar kvar att göra, bland annat att ändra på löneslagen. Till en början var anmälningarna inte så lätta att få till stånd, det var mycket krångel och svårt att reda ut ifall löneuppgiftsanmälningen faktiskt fungerat. Vid första anmälningen var en av filerna så stor att inkomstregistret inte klarade av att ta emot den. I ett skede kunde Esberg inte sända iväg arbetsgivarens separata anmälan via tekniskt gränssnitt utan fick till slut göra anmälningen för hand via inkomstregistrets sidor. Programmet Vira, som Snellman Ab använder sig utav för att sända anmälningarna med, och inkomstregistret ”skyllde på varandra” och kunde inte ge info. Detta ledde till att Esberg var tvungen att ringa av och an mellan de två programmen. Inte heller Suomi.fi koder tycker Esberg om. Hon berättar att man loggar in med sina personliga

bankkoder till inkomstregistret men att hon i arbetet hellre vill ha skilda ”jobbkoder”. Hon föreslår katso-systemet, även om det också har sina brister, tillägger hon.

För Granlund och Ab Nyko var det också en del utmaningar. I början av 2019 krävdes det flera försök för att få iväg anmälningarna och dessutom gav systemet felkoder på flera ställen. Detta gjorde att det krävdes ytterligare ändringar av löneprogramsleverantören, vilket i sin tur var tidskrävande. Granlund lyfter dock upp att inkomstregistret under årets gång har förenklat löneuppgiftsanmälan. Hon fortsätter med: ”Till en början visste man inte till exempel vad som var fel vid en anmälan som inte for iväg. Vartefter har de tydligen rättat till detta och programmet meddelar redan vid anmälan vilken löntagare felet gäller och vad som är själva felet.”

Processen har ändrat i och med att de på Snellman Ab anmäler mycket mera nu än vad de tidigare gjort, vilket i sig ger mera jobb. Det som Esberg främst lyfter fram är att korrigeringar är väldigt komplicerade och ger dem mycket jobb. Granlund håller med om att arbetsprocessen har förändrats en hel del sedan inkomstregistret. Numera måste man hålla koll på datum så att löneuppgiftsanmälan är gjord senast fem kalenderdagar efter löneutbetalning. Samma sak gäller med arbetsgivarens separata anmälan som ska anmälas månatligen senast femte kalenderdagen följande månad. Detta leder till mera jobb varje månad och speciellt i och med att det ibland kan gå åt två kalenderdagar till helg ifall helgen är bland de fem första kalenderdagarna i månaden. Är det dessutom mera arbete den veckan när anmälan ska göras kan det bli knappt om tid, speciellt ifall systemet krånglar. Granlund nämner också att vissa löneslag nuförtiden kräver en förklaring. Sådana löneslag är till exempel sjukledighet och semester.

Esberg har inte något positivt att säga som berör inkomstregistret, ännu. Hon tror att det kommer att bli mer positivt från år 2020 då flera myndigheter får tillgång till inkomstregistret. Hon tror på att anmälningar till Folkpensionsanstalten ska underlätta och att statistik delvis ska utebli med tanke på att de då tar information från inkomstregistret. Hon lyfter även upp att ändringen i skattekortet var bra i och med att det endast finns alternativ B numera. Granlund har också svårt att i detta skede komma på några positiva följder med inkomstregistret. Vid eftertanke kommer hon på att det är positivt att löneuppgifterna numera anmäls månatligen per löntagare och att det därför torde bli bättre vid årsskiftet när årsanmälan inte längre behöver göras.

Det negativa med inkomstregistret är i Esbergs mening alla korrigeringar som måste göras. Hon förklarar att endast ett fåtal löneslag får vara på minus och att det ibland ställer till med problem. Hon fortsätter med ett exempel: ”Om jag ska korrigera 5 € så kan jag inte enkelt ta med det i den lön jag räknar. Istället måste jag korrigera det i rätt period. Jag tycker att det istället borde få vara en maximisumma på minus, alltså att upp till en viss summa får det gå på minus. Nu blir det ett stort problem för några €. Detta har lett till att vi ibland sätter små summor till något annat för att det inte ska bli minus.”. Än så länge anser inte Esberg att arbetsprocessen har blivit mera tidseffektiv men hon hoppas på att den kommer att bli det.

Det negativa med inkomstregistret är, enligt Granlund, att löneförskott försvårar löneräkningen. Inom Nyko-koncernen betalas inte längre löneförskott. På så sätt undviker man löneslag med minus rader, vilka inte går att anmäla. Även Granlund anser att det är svårt att se ifall processen skulle vara mera tidseffektiv nu. Hon tillägger att det vid årsskiftet, när årsanmälan vanligtvis skulle göras, borde vara enklare nu. Hon hoppas på att det från och med nästa år kommer att märkas en tydlig effektivisering.

På Snellman Ab anmäls lönerna via tekniskt gränssnitt. Ibland kan de även göra korrigeringar manuellt på inkomstregistrets sidor på grund av att de inte kan sända en fil som har något på minus. Esberg tillägger att detta är tidskrävande och emellertid kan bli fel. Hon är helt okej med hur anmälningsmetoden fungerar men i början av året när allt var nytt krånglade det destomera. Vid Ab Nyko anmäls löneuppgifterna genom att Granlund laddar upp filer på inkomstregistrets användarsidor. Till en början ansåg Granlund att processen var lång och innehöll en massa godkännanden per löntagare. Det tog alltså länge att få ett företags löneuppgifter anmälda. Med tiden har det börjat fungera bättre och bättre. Hon tillägger att det nu vid sändningen av löneuppgifterna genast meddelar felkoder vilket underlättar korrigeringar, och om inte så är det endast ett godkännande av löneutbetalningen och anmälan sänds iväg.

Esberg tror att förändringen med inkomstregistret påverkar företag olika beroende på företagets storlek. Hon tror att det blir dyrt för små företag i och med att programmen kostar. Ifall att små företag inte vill betala blir det mycket handarbete med deras löneuppgiftsanmälningar. Granlund tror, på samma sätt som Esberg, att mindre företag kan ha det tuffare i och med att inkomstregistret är en så stor förändring. Hon nämner att mindre företag kanske inte har lika utvecklade löneprogram som större företag har. Detta kan i sin tur leda till att mindre företag inte har det lika lätt att koppla ihop sina löneprogram med inkomstregistret som större företag kan ha.

Till slut tror Esberg mera på inkomstregistret än på det tidigare systemet med årsanmälningar, även om hon ännu inte sett mycket positivt. Hon ser både positivt och negativt med förändringen. Positivt är skattekortsändringen och negativt är att anmälningstakten är sämre och långsammare samt att företagen och löneräknarna ännu inte har så stor nytta av allt vad de anmäler. Hon tror att bara de utvecklar inkomstregistret kommer det att bli riktigt bra. Hon hoppas och önskar att de lyssnar på användarnas synpunkter. Än en gång lyfter hon upp att hon inte vill använda sig utav sina personliga bankkoder på jobbet och att korrigeringsystemet måste ändras. Hon avslutar med: ”Bara fler instanser börjar använda uppgifterna så blir det bättre.”.

Granlund är också positivt inställd till inkomstregistret och dess framtid. Hon tillägger att det är viktigt att man tänker sig för när man räknar lönerna så att rätt löneslag används. Används fel löneslag finns det en risk att det slår tillbaka sedan när man anmäler. Hon avslutar med: ”Förändringar kan kännas skrämmande och upplevas som negativa till en början. Så även vad gäller inkomstregistrets ibruktagande. Efter nästan ett års tillämpning tycker jag ändå att det verkar ok.”.

8 Analys av svar

Att reagera på en förändring, oavsett om reaktionen är positiv eller negativ, är normalt i alla situationer. Från att nöta på med samma årsanmälan från år till år till att mitt i allt byta system helt och hållet gör förstås att en del frågor uppkommer. Att respondenterna reagerade som dom gjorde tror jag beror på hur man är som person. Vissa är mera positivt inställda till förändringar medan andra helst vill hålla kvar det gamla systemet som de är vana vid. Inkomstregistret menar att arbetet för löneräknaren kommer att minska och att arbetsprocessen kommer att effektiviseras. Det tror även respondenterna på, speciellt Esberg.

Enligt respondenterna informerades löneprogramsleverantörerna löneräknarna om förändringen olika bra. Esberg blev snabbt informerad, medan det dröjde längre innan Granlund blev informerad. Detta tyder på att de olika löneprogramsleverantörerna värderade informationsutdelningen olika högt. Båda respondenterna var tvungna att själva söka fram och fråga efter information istället för att få informationen presenterad. Enligt min mening kan detta verka fel med tanke på att mindre företag kanske inte har samma möjligheter och resurser till att söka information själva. Eftersom detta är en lagstadgad reform som alla företag är skyldiga att följa så anser jag i enlighet med respondenterna att informationen

kunde ha delats ut i ett tidigare skede så att företagen skulle ha varit bättre förberedda när inkomstregistret togs i bruk. Informationen kunde också ha blivit utdelad mera noggrant så att mindre antal missförstånd och frågor skulle ha varit resultatet inom den första tiden med inkomstregistret.

Reformen ska underlätta och effektivisera löneräknarnas och myndigheternas arbeten. Det ska också förenkla och tydliggöra de anmälningsskyldigheter som arbetsgivarna har. Här är det intressant att båda respondenterna hade problem med att få iväg anmälningarna till en början. Båda hade svårigheter med att förstå vad som var problemet med att filer inte for iväg. Att flera löneräknare på olika företag har haft svårt med att få iväg anmälningar tyder på att informationen av hur löneutbetalningarna ska anmälas inte varit tillräckligt tydlig. Inkomstregistret kunde, enligt mig, ordna flera informationstillfällen för löneutbetalarna.

Med tanke på att det enligt inkomstregistret ska bli mera tidseffektivt med detta nya system istället för det gamla med årsanmälan, är det intressant hur respondenterna svarade. Ingenting av dem anser att inkomstregistret har gjort deras arbete mera tidseffektivt. De tycker tvärtom att inkomstregistret har gett dem mera arbete och gjort anmälningsprocessen mera tidskrävande. Tidigare har de inte behövt anmäla löneuppgifter på detta sätt månatligen. Speciellt korrigeringar, som de gör ofta, har gjort så att arbetet har ökat. Inkomstregistret har också gjort så att löneräknaren måste se till så att anmälningarna kommer iväg i tid.

På inkomstregistrets sidor framställs inkomstregistret som en av de största reformerna inom löneadministrationens historia. Så må det vara men ändå har ingendera respondent något speciellt positivt att säga om reformen i detta skede. När jag frågade respondenterna om positiva och negativa följder med reformen hade de betydligt flera negativa följder att nämna än positiva, vilket är motsatsen till det som inkomstregistret framhåller. Bland annat att tidskrävande korrigeringar måste göras och att löneförskott inte längre kan betalas ut är negativa följder enligt respondenterna. Det som däremot kan vara orsaken till att respondenterna hittar flera negativa följder än positiva i detta skede kan bero på att reformen inte varat så länge än. För att hela löneanmälningsprocessen skulle kunna bedömas i sin helhet borde reformen ha varat åtminstone ett helt kalenderår. I detta fall kan respondenterna inte med facit i hand veta hur löneanmälningsprocessen från och med detta år kommer att se ut vid årsskiftet när det inte längre är en "vanlig" årsanmälan som ska göras. Skulle denna undersökning ha gjorts efter att inkomstregistret varit i bruk i minst ett år skulle

respondenterna kunna jämföra de tidigare årens anmälningar i form av årsanmälan med detta års anmälningar till inkomstregistret.

Respondenterna anmäler sina löneuppgifter på olika sätt. Esberg anmäler via tekniskt gränssnitt och Granlund laddar upp filer på inkomstregistrets användarsidor. Som det nämns i teoridelen så menar inkomstregistret att det ska gå lättast att anmäla via tekniskt gränssnitt. När jag jämför de olika anmälningsmetoderna som respondenterna använder sig utav så ser jag ingen märkbar skillnad mellan metoderna. Enligt båda respondenterna tycks metoderna krångla lika mycket. Bland annat hade de båda till en början svårt att veta ifall anmälningarna för iväg eller inte. Båda har dock märkt att det med tiden blivit lättare att anmäla men att programmen fortfarande emellertid kan krångla.

På inkomstregistrets sidor hittade jag ingen information om att reformen möjligtvis skulle kunna påverka företag olika beroende på företagets storlek. Därför tyckte jag det skulle vara intressant att höra löneräknarnas åsikter angående detta. Som jag även trodde, svarade båda respondenterna att de tror att det finns en skillnad. Vissa mindre företag kanske inte har samma resurser till att ta reda på information som större företag. Mindre företag kanske inte heller har lika lätt att koppla ihop sina löneprogram med inkomstregistret som större företag kan ha.

Syftet med inkomstregistret, som jag har skrivit om i kapitel 4.2, är att löneräknarnas anmälningsprocesser ska ta kortare tid. Att respondenterna inte har märkt av någon effektivisering går att läsa mellan raderna under hela intervjuerna. Som de nämnde kunde de inte till en början få iväg anmälningarna utan det krävdes många försök för att få iväg en endaste fil. Trots allt krångel är respondenterna ändå noggranna med att få fram att de inte tappat hoppet om inkomstregistret, utan att det nog kommer att bli bättre. Enligt mig skulle inkomstregistret kunna framföra information tydligare så att löneräknarna fortsätter tro på dess framtid och inte enbart känner hopplöshet. Speciellt om några år tror jag att det kommer att synas en tydligare skillnad mellan det tidigare systemet och det nuvarande. En stor reform är tidskrävande för alla inblandade.

9 Kritisk granskning

I teoridelen behandlades all, för detta arbete, väsentlig teori. För att läsaren skulle få en bild av vad det är som hanteras i inkomstregistret valde jag att först ta upp lörens uppbyggnad och olika beståndsdelar. Från att man har en bruttolön till en uträknad nettolön, det vill säga vilka avdrag som görs för att få fram nettolönen som sedan betalas ut till löntagaren. För att man skulle få en bild av hur det innan inkomstregistret gick till med anmälningar togs det efter lönen och dess avdrag upp den tidigare anmälningsmetoden med årsanmälan. Som huvudtema för detta examensarbete togs inkomstregistret upp i kapitel 4. Här förklarades vad inkomstregistret är, vad som ska anmälas dit samt när och hur det ska anmälas. Även inkomstregistrets syfte var en viktig del av arbetet och teoridelen.

Efter teoridelen kom den empiriska delen. Till den delen hörde en undersökning. Syftet med undersökningen var att ta reda på hur inkomstregistret verkligen fungerar i praktiken. För att få reda på detta intervjuade jag två löneräknare på två finländska företag. Löneräknarna var Eva-Maria Esberg på Oy Snellman Ab och Carita Granlund på Ab Nyko Oy. Sett till inkomstregistrets sidor skulle övergången ske smidigt och i denna del skulle jag ta reda på ifall det verkligen hade gått så smidigt till som det skulle göra. Respondenterna fick svara fritt med egna åsikter på totalt 12 frågor som behandlade tiden innan inkomstregistret och tiden nu med inkomstregistret. De fick ge sin syn på förändringen med både positiva och negativa inputs.

Eftersom detta arbete riktar in sig på hur inkomstregistret har påverkat löneräknarens arbete valde jag att intervjua två löneräknare. Skulle arbetet istället ha riktat in sig på hur reformen påverkat någon annan informationsanvändare skulle inte undersökningen ha gjorts i form av intervjuer med löneräknare. Om jag varit intresserad av att veta hur reformen har påverkat Folkpensionsanstalten skulle jag ha intervjuat ett antal arbetstagare vid Folkpensionsanstalten. En enkät var aldrig en alternativ undersökningsmetod för mig. Jag ville hellre ha långa och djupa svar än korta allmänna svar, vilket jag skulle ha fått ifall jag valt enkät som insamlingsmetod. Om jag valt enkät som undersökningsmetod så skulle risken ha funnits att jag skulle ha missat att ställa frågor som varit bra att få med. En annan orsak till att jag valde att ha intervjuer är att under tiden intervjuerna pågick kunde jag komma på eventuella följdfrågor att ställa till löneräknarna. En intervju med någon på Skatteförvaltningen som har hand om inkomstregistret skulle också ha varit intressant. Då skulle man ha fått inkomstregistret ur två informationsanvändares perspektiv. Till den

empiriska delen hörde också en analysdel i vilken jag analyserade respondenternas svar och kopplade dem till teorin. Jag valde att på sätt och vis analysera frågorna var för sig i den ordning som de ställdes i intervjuerna. På det sättet anser jag att man får en klarare bild av redovisningen och analysen av svaren, dessutom ser man bättre hur arbetet följer en röd tråd.

9.1 Reliabilitet

En undersökning kan ibland vara svår att mäta, speciellt ifall den är en kvalitativ forskningsmetod; det vill säga exempelvis i form av intervjuer. Det man kan göra då är att ta hjälp utav reliabilitet och validitet. För att mäta ifall ens undersökning är reliabel kan man ställa sig frågan: Är min undersökning pålitlig och logisk? Om man kommer fram till att undersökningen är pålitlig och logisk är reliabiliteten hög. Undersökningen ska även följa en viss sorts stabilitet. Med hög stabilitet menas att ifall man skulle göra en undersökning två gånger vid olika tillfällen så ska resultaten inte skilja sig från varandra destomera. (Bryman & Bell, 2011, ss. 170-171)

Enligt mig är det svårt att mäta reliabiliteten i min undersökning. Undersökningen är pålitlig med tanke på att jag intervjuat två löneräknare med genomtänkta frågor som hjälper mig att få svar på min frågeställning. Frågorna var heller inte ledande frågor som skulle kunna leda in respondenterna på ett visst spår. Det som däremot inte kan göras med min undersökning är att tänka att alla löneräknare på alla finländska företag har exakt samma åsikter som de löneräknare jag intervjuade. Åsikter kan skilja sig mycket från person till person och därför kan det också hända att jag skulle ha fått ett annat resultat ifall jag skulle ha intervjuat andra löneräknare på andra företag. Antalet löneräknare jag intervjuade skulle ha kunnat vara några till. Skulle jag ha intervjuat exempelvis 4–5 löneräknare skulle jag möjligtvis ha haft flera olika svar att analysera och koppla ihop med teorin.

Däremot är stabiliteten i detta arbete låg. Eftersom inkomstregistret ännu är i startgroparna kan databasen och anmälningssystemen ännu förändras och utvecklas mycket. Ännu har inkomstregistret inte varit i bruk ett år och vid årsskiftet tror jag, som även respondenterna svarade i intervjun, att den största förändringen kommer att märkas av. I och med att det då i årsskiftet förut har blivit gjort årsanmälan, vilken inte längre ska göras. Den låga stabiliteten grundar sig i att om samma undersökning med samma frågor skulle göras om ett år skulle respondenterna antagligen svara annat än vad de gjorde nu.

9.2 Validitet

Validitet fungerar som ett mått på om man verkligen frågar efter det som är väsentligt för ens undersökning. Är validiteten hög betyder det att man lyckats med att få svar på sina frågeställningar via sin undersökning. Är validiteten däremot låg betyder det att man inte fått svar på det man vill via sin undersökning. Främst är reliabilitet och validitet framtagna för att mäta kvantitativa forskningsmetoder men på senare dagar har man också börjat tillämpa begreppen i kvalitativa forskningsmetoder. (Bryman & Bell, 2011, ss. 172-173)

Genom noggranna frågeställningar som omfattade hela arbetet och inkomstregistret anser jag att min undersökning har hög validitet. Problemformuleringen som nämns i kapitel 1.1 i början på sidan 2 är ” Hur ser det nationella inkomstregistret ut ur löneräknarens perspektiv och hur ser självaste löneräknaren på databasen och de förändringar den medfört?”. Genom intervjufrågorna fick jag reda på hur löneräknarens arbete har påverkats och förändrats samt ifall den påverkats positivt respektive negativt i detta skede.

10 Sammanfattning

Det nationella inkomstregistret är en av de största reformerna inom löneadministrationens historia. Löneutbetalarnas årliga årsanmälan slopades vid utgången av 2018 och anmäldes för sista gången i början på 2019. Inkomstregistret infördes för löneinkomst 01.01.2019 och ersatte därmed den tidigare årsanmälan. I teorin kan man läsa att båda anmälningssätten i princip behandlar samma saker, det vill säga utbetalda löner och prestationer. Skillnaden är att årsanmälan gjordes tidigare en gång årligen och löneuppgiftsanmälan nu anmäls månatligen och är mera omfattande.

Syftet med detta examensarbete var att ta reda på hur löneräknaren ser på den nationella databasen inkomstregistret och hur databasen har påverkat löneanmälningssprocessen. I kapitel 4 kan man läsa om syftet med inkomstregistret. Tanken är att det nya anmälningssättet ska vara bättre och effektivare än det tidigare anmälningssättet med årsanmälan. Dessutom ska inkomstregistret spara både tid och pengar för alla informationsanvändare. I intervjuerna delade respondenterna med sig av hur deras arbetsprocesser har ändrats samt positiva och negativa följder med inkomstregistret. En reform som denna väcker naturligtvis reaktioner och frågor. Hittills har inte inkomstregistret, enligt respondenterna, gjort så att löneräknarna varken sparar tid eller att

löneräkningsprocessen har blivit mera effektiviserad, snarare tvärtom. Numera ska löneutbetalningar anmälas månatligen till inkomstregistret, jämfört med tidigare när det enbart anmäldes en gång per år. Löneuppgiftsanmälningarna har varit tidskrävande och krävt en del korrigeringar. Dessutom måste man nu som löneräknare jämt och ständigt hålla koll på datum så att anmälningarna inte blir försenade.

I enlighet med respondenterna så kommer troligtvis den största förändringen att märkas av vid årsskiftet när den tidigare årsanmälan vanligtvis skulle göras. Respondenterna är noggranna med att poängtera att förändringen nog kommer att leda till det bättre. När flera myndigheter börjar använda informationen och om Skatteförvaltningen lyssnar till informationsanvändarnas önskemål kommer förändringen att bli lönsam för alla inblandade, även löneutbetalarna; även om de inte har haft en problemfri start.

Källförteckning

- Aalto, L. (2003). *Palkkatieto - opas palkanlaskentaan*. Vanda: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Ab Nyko Oy. (2019). *Nyko - tradition och utveckling*. Hämtat från <http://www.nyko.fi/utveckling.php> [Hämtat: 14.10.2019]
- Arbetskyddsförvaltningen. (u.d.). *Arbetslivets spelregler ska följas*. Hämtat från <https://www.tyosuojelu.fi/web/sv/gra-ekonomi> [Hämtat: 02.10.2019]
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber Ekonomi.
- Bryman, A., & Bell, E. (2011). *Företagsekonomiska forskningmetoder*. Stockholm: Liber AB.
- Christensen, L., Engdahl, N., Gräas, C., & Haglund, L. (2010). *Marknadsundersökning: en handbok*. Lund: Studentlitteratur.
- Finlex. (den 30 12 1992). *Inkomstskattelag 1535/1992*. Hämtat från §124: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1992/19921535#V21> [Hämtat: 17.09.2019]
- Kouhia-Kuusisto, K., Mikkonen, L., Syvänperä, O., & Turunen, L. (2017). *Palkkavuosi*. Keuru: Edita Publishing Oy.
- Kuntaliitto. (den 23 11 2018). *Kuntien tulo- ja kiinteistöveroprosentit 2019*. Hämtat från <https://www.kuntaliitto.fi/talous/verotus/kuntien-veroprosentit-0/kuntien-tulo-ja-kiinteistoveroprosentit-2019> [Hämtat: 17.09.2019]
- Mattinen, K., Parnila, K., & Orlando, C. (2017). *Palkanlaskenta - käytännönläheisesti*. Helsingfors: Helsingin seudun kauppakamari Oy.
- Oikeus.fi. (den 21 08 2019). *Utmätning av lön*. Hämtat från <https://oikeus.fi/ulosotto/sv/index/velallisenaulosotossa/palkanulosmittaus.html> [Hämtat: 29.09.2019]
- Oy Snellman Ab. (2019). *Företag*. Hämtat från <https://snellman.fi/sv/foretag/> [Hämtat: 13.10.2019]
- Skatteförvaltningen, A. (den 30 11 2018). *Kommunernas och församlingarnas inkomstskattesatser år 2019*. Hämtat från https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/beslut/47465/kommunernas-och-f%C3%B6rsamlingarnas-inkomstskattesatser-%C3%A5r-2019/ [Hämtat: 17.09.2019]
- Skatteförvaltningen, B. (den 18 06 2013). *Kyrkoskatt*. Hämtat från https://www.vero.fi/sv/skatteforvaltningen/nyhetsrummet/presentations_och_undervisningsmateria/kyrkoskat/ [Hämtat: 17.09.2019]

- Skatteförvaltningen, C. (den 28 11 2018). *Statens inkomstskatteskala för år 2019*. Hämtat från https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/anvisningar/48846/statens-inkomstskatteskala-f%C3%B6r-%C3%A5r-2019/ [Hämtat: 17.09.2019]
- Skatteförvaltningen, D. (den 18 01 2019). *2018 - Arbetsgivarens eller prestationsbetalarens årsanmälan, anvisningar*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/skatteforvaltningen/kontakt-oss/blanketter/deklarationsanvisningar/2018---ty%C3%B6nantajan-tai-suorituksen-maksajan-vuosi-ilmoitus-t%C3%A4ytt%C3%B6hje/> [Hämtat: 15.10.2019]
- Skatteförvaltningen, E. (den 10 01 2019). *Sjukförsäkringsavgift*. Hämtat från https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/anvisningar/48793/Sjukf%C3%B6rs%C3%A4kringsavgift/ [Hämtat: 22.09.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, A. (den 20 06 2019). *Anmälan av inkomstuppgifter: påföljdsavgifter*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/f%C3%B6retag-och-organisationer/detaljerade-anvisningar/71401/anm%C3%A4lan-av-inkomstuppgifter-p%C3%A5f%C3%B6ljdsavgifter/> [Hämtat: 23.10.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, B. (den 28 05 2019). *Företag och organisationer*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/f%C3%B6retag-och-organisationer/> [Hämtat: 03.10.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, C. (den 19 03 2019). *Företagare: När du betalar lön, anmäl uppgifterna till inkomstregistret från 1.1.2019*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/om-oss/kommunikations--och-utbildningsmaterial/presentations--och-utbildningsmaterial/f%C3%B6retagare/> [Hämtat: 03.10.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, D. (den 03 06 2019). *Information om inkomstregistret*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/om-oss/> [Hämtat: 01.10.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, E. (2019). *Inkomstregistret - elektronisk databas över inkomstuppgifter*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/> [Hämtat: 11.09.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, F. (den 09 09 2019). *Inkomstregistret för informationsanvändare*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/f%C3%B6retag-och-organisationer/informationsanvandaren/> [Hämtat: 06.10.2019]
- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, G. (den 28 02 2019). *Obligatoriska och kompletterande uppgifter*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/f%C3%B6retag-och-organisationer/prestationsbetalare/1%C3%B6neuppgifter/obligatoriska-och-kompletterande-uppgifter/> [Hämtat: 13.10.2019]

- Skatteförvaltningen, inkomstregistret, H. (den 28 05 2019). *Prestationsbetalare*. Hämtat från <https://www.vero.fi/sv/inkomstregistret/f%C3%B6retag-och-organisationer/prestationsbetalare/> [Hämtat: 03.10.2019]
- Stenbacka, J., & Söderström, T. (2015). *Palkanlaskenta*. Helsingfors: Sanoma Pro Oy.
- Tilastokeskus. (2019). *Begrepp - Kommunalskatt*. Hämtat från https://www.stat.fi/meta/kas/kunnallisvero_sv.html [Hämtat: 17.09.2019]
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Veritas pensionförsäkring, A. (2019). *Arbetsgivarens socialförsäkringsavgifter år 2019*. Hämtat från <https://www.veritas.fi/sv/arbetsgivare/arpl-forsakring/arpl-avgifter/socialforsakringsavgifter> [Hämtat: 22.09.2019]
- Veritas pensionsförsäkring, B. (2019). *ArPL-försäkring*. Hämtat från <https://www.veritas.fi/sv/arbetsgivare/arpl-forsakring> [Hämtat: 22.09.2019]
- Verohallinto. (den 03 10 2018). *Inkomstregistret - nästa steg för det digitala samhället*. Hämtat från <https://www.youtube.com/watch?v=HvVAN9MMSN4> [Hämtat: 30.09.2019]
- Veronmaksajain Keskusliitto ry, A. (den 04 04 2019). *Kunnallisvero*. Hämtat från <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Kunnat/Kunnallisvero/> [Hämtat: 16.10.2019]
- Veronmaksajain Keskusliitto ry, B. (2019). *Kunnallisveroprocentit kartalla*. Hämtat från <https://www.veronmaksajat.fi/luvut/Tilastot/Kunnat/Kunnallisvero-kartalla/#8e26ecb6> [Hämtat: 16.10.2019]
- Veronmaksajain Keskusliitto ry, C. (den 05 12 2018). *Työttömyysvakuutusmaksut 2019*. Hämtat från <https://www.veronmaksajat.fi/Palkka-ja-elake/Tyottomyysvakuutusmaksut/tyottomyysvakuutusmaksut-2019/> [Hämtat: 13.10.2019]
- Yrittäjät. (12 2018). *Olycksfallsförsäkring*. Hämtat från <https://www.yrittajat.fi/foretagens-abc/arbetsgivarinfo/arbetsgivaravgifter-och-forsakringar/olycksfallsforsakring-317776> [Hämtat: 13.10.2019]

Frågor till djupintervjuerna

1. Vad var första tanken när inkomstregistret presenterades för dig?
2. Hurudana instruktioner fick du och dina medarbetare när ni skulle ta i bruk inkomstregistret?
3. Hur var det att ta i bruk inkomstregistret?
4. Hur har arbetet/processen förändrats sedan inkomstregistret?
5. Nämn några positiva följder med inkomstregistret. Motivera!
6. Nämn några negativa följder med inkomstregistret. Motivera!
7. Är arbetsprocessen mera tidseffektiv nu?
8. Hur anmäler ni era löneuppgifter? D.v.s. via tekniskt gränssnitt, webblankett osv...
9. Hur fungerar den anmälningsmetod ni har valt?
10. Tror du att förändringen påverkar företag olika mycket beroende på företagets storlek?
11. Bättre före eller efter inkomstregistret? Motivera!
12. Övrigt?